

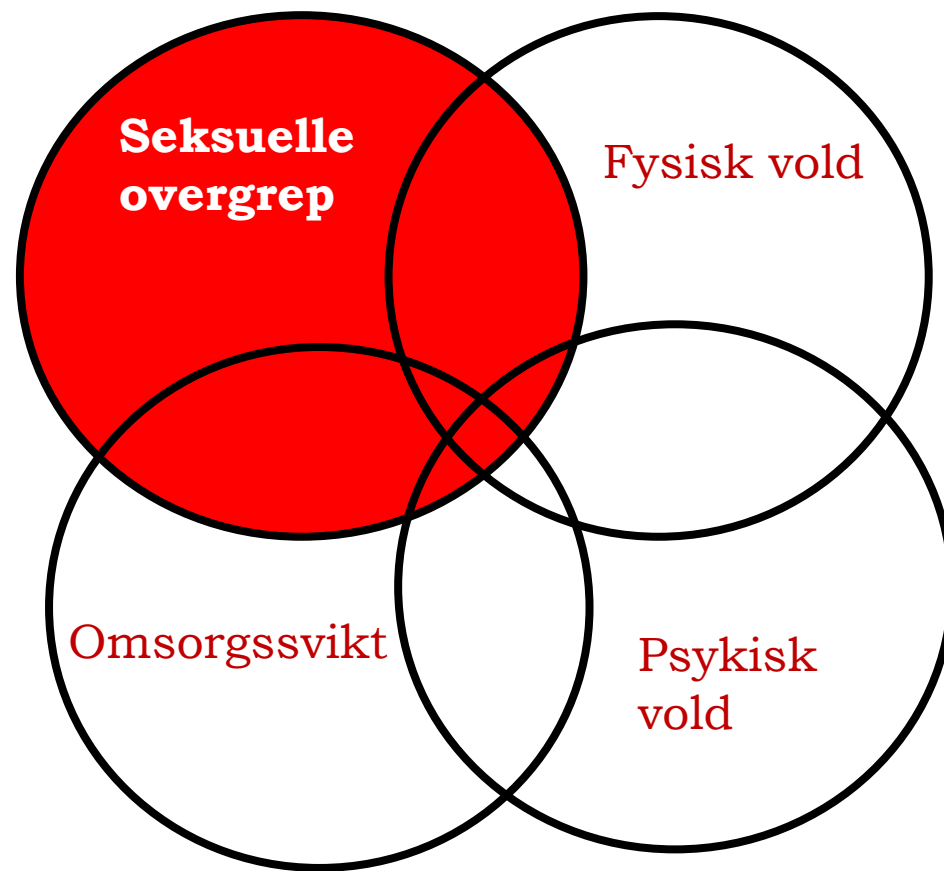
Hvordan hjelper vi barn og unge som er utsatt for seksuelle overgrep og vold ?

Utdanningsforbundet
24. april 2024

Siri Søftestad
reddesma.no

Barns erfaringer er mangfoldige = ikke entydige symptomer

Christoffer Gjerstad Kihle(8)
døde av stefars mishandling
februar 2005

https://radio.nrk.no/podkast/hele_historien/sesong/christoffer-saken/I_3bb5e2e7-97bc-42ad-b5e2-e797bc42adb4

https://radio.nrk.no/podkast/hele_historien/sesong/christoffer-saken/I_ef7453be-ac3d-4e9f-b453-beac3dee9f56

Fra utstillingen HVIS KLÆR KUNNE FORTELLE

jeg er en TUNIKA

Historien jeg skal fortelle skjedde da Mari, som eide meg, var 4 år gammel. Det hadde skjedd tidligere også, men denne gangen var det som hendte spesielt vondt for henne.

Jeg synes hun var så fin når hun hadde meg på!

Mari visste at faren kom for å hente henne og hun var redd. Dommeren hadde sagt at hun måtte til faren sin selv om moren ikke ville det. Jeg visste jo hva som hadde skjedd, men kunne ikke stoppe det denne gangen heller. Moren til Mari var også bekymret, men hadde ikke nok bevis til å anmelde ham.

Faren hadde et blick jeg ikke likte da hun satte seg inn i bilen på vei til samvær. Han klappet Mari på låret og jeg tenkte; "Uff, det kommer til å skje noe nå". Det gjorde det også...

Den kvelden gjorde pappaen det vonde med henne. Han stakk fingeren i tissen og rumpa hennes mens hun satt og så på barne-tv. Mari satt helt stille, sa ingenting.

Etterpå gikk hun inn på rommet sitt og gråt. Ingen trøstet henne. Jeg kunne jo ikke gjøre noe.

Jeg er jo bare en tunika...

Faren hadde et blick jeg ikke likte da hun satte seg inn i bilen på vei til samvær. Han klappet Mari på låret og jeg tenkte; "Uff, det kommer til å skje noe nå".

Det gjorde det også...
Den kvelden gjorde pappaen det vonde med henne. Han stakk fingeren i tissen og rumpa hennes mens hun satt og så på barne-tv. Mari satt helt stille, sa ingenting.

Etterpå gikk hun inn på rommet sitt og gråt. Ingen trøstet henne. Jeg kunne jo ikke gjøre noe. Jeg er jo bare en tunika...

Fra utstillingen HVIS KLÆR KUNNE FORTELLE

Omfangstall

Seksuelle overgrep mot barn:

Over 20 % av kvinnene og nesten 8 % av mennene oppgir at de har vært utsatt før fylte 18 år. NKVTS lest:14.06.23

Fysisk vold mot barn:

- 1 av 5 barn har blitt utsatt for fysisk vold fra sine foresatte minst én gang i barndommen
- 4 % har blitt utsatt for alvorlig vold fra sine foresatte, minst én gang, i barndommen. De er enten blitt banket opp, sparket, slått med knyttneve, eller angrepet fysisk på andre måter.
- Kønnslemlestelse, tvangsekteskap og æresrelatert vold er alle alvorlige overgrep. Det finnes imidlertid ikke tall på forekomst av disse overgrepene i Norge bufdir.no lest: 03.01.24

Omsorgssvikt:

1 av 6 barn (14%) har opplevd omsorgssvikt. Reddbarna.no Lest: 03.01.24

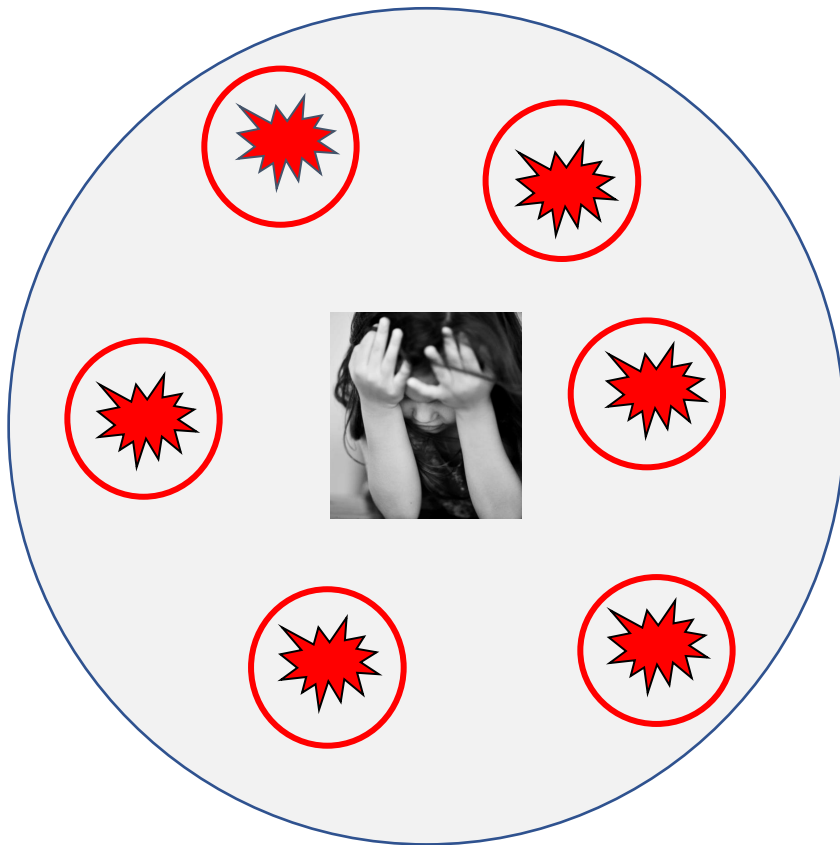

**Ett overgrep
er ett for mye**

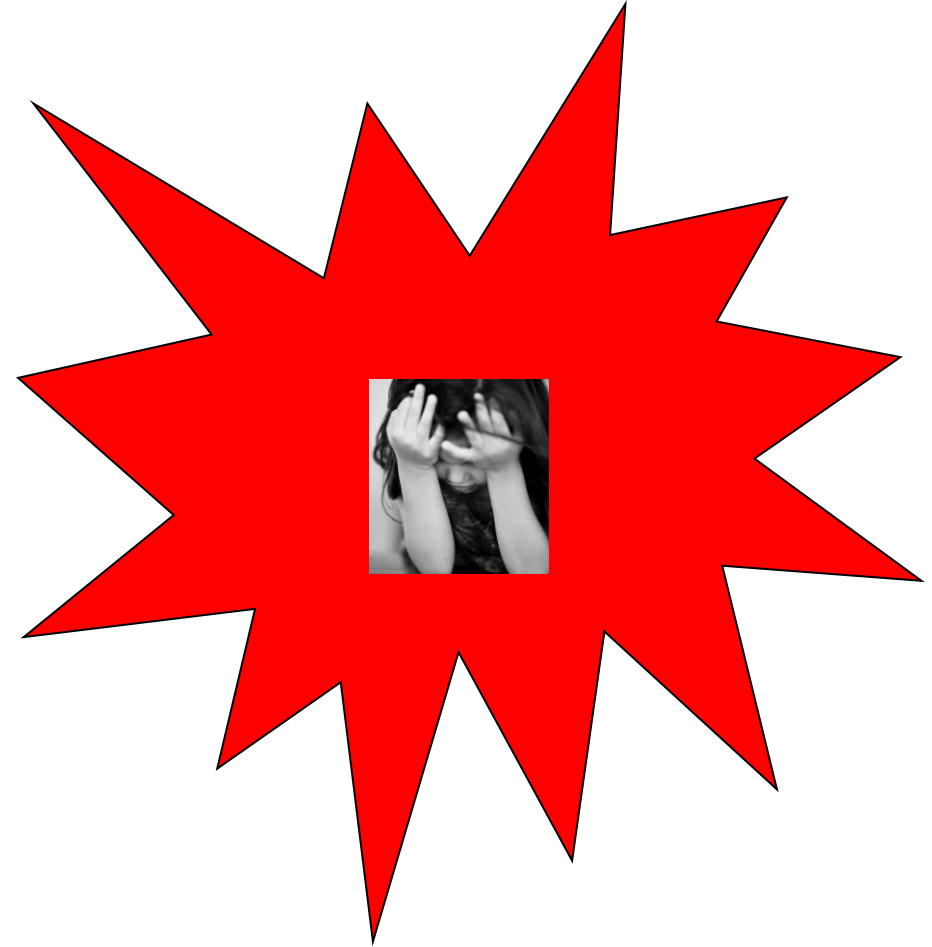

Seksuelle overgrep i et relasjons- perspektiv

Overgrepshendelser

Overgrepsrelasjon

Mer enn enkeltstående hendelser: Invadering av livet som helhet – lufta som barnet puster i

1: En subjekt-objekt-relasjon

Sunne relasjoner er preget av at barn møtes på sine grunnleggende behov = bekreftet som individ, som et subjekt.

Seksuelle overgrep skjer ut fra overgriperes behov, på bekostning av barnets behov = barnet blir et objekt til bruk for andres behovstilfredsstillelse.

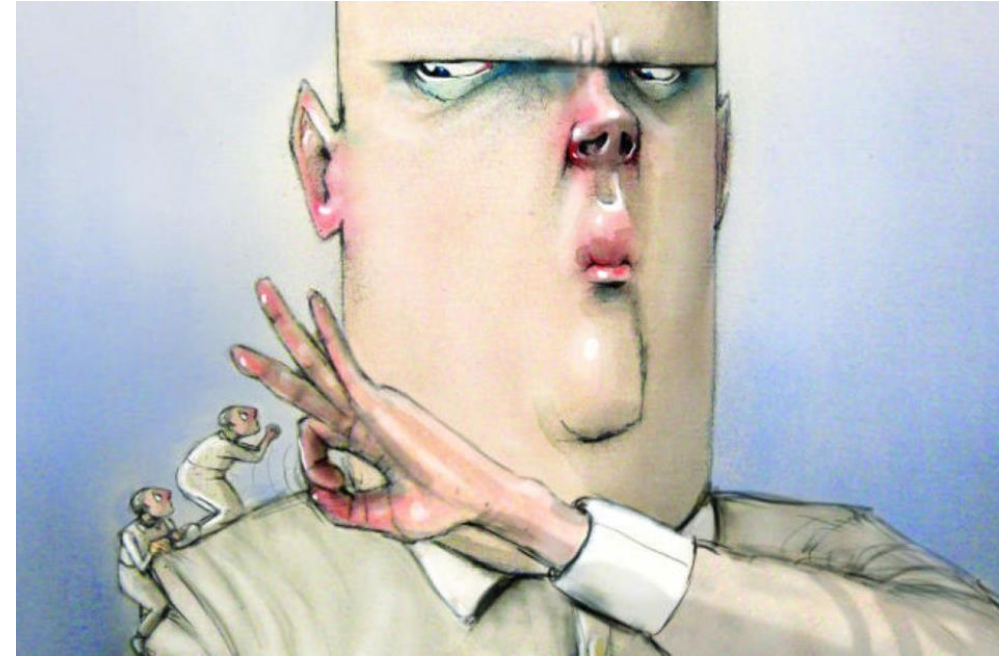
- Selv-utviklingen forstyrres.
- Virkelighetsforståelsen forstyrres.
- “Ser som med overgripers øyne”

2: En makt-relasjon

Makt kan utøves på mange måter, for eksempel ved å:

- uvirkeliggjøre / tilsløre
- alminneliggjøre / normalisere
- tillegge skyld
- kjærlighetsdefinere
- true

3: En seksuell relasjon

- Invaderes av voksenseksualitet
- En type seksualitet som ofte er ribbet for innlevelse og hengivenhet
- For noen: omsorg = sex
- For noen: sadisme, gruppesex, seksuelle perversiteter
- For noen: de seksuelle handlingene reell risiko for fysiske skader og død
- For noen: kroppslig lystfølelse, sammenblanding av gode og vonde følelser

4: En svikefull relasjon

- Et alvorlig tillitsbrudd
- For mange: Den barnet er avhengig av for å overleve er den som skader barnet
- Setter motstridende krav til barnet:
taushet om overgrep, tåle vold, leve med svikt i omsorgen
 - + respekt, åpenhet, godhet, sannferdighet, lojalitet

5: En hemmelig relasjon

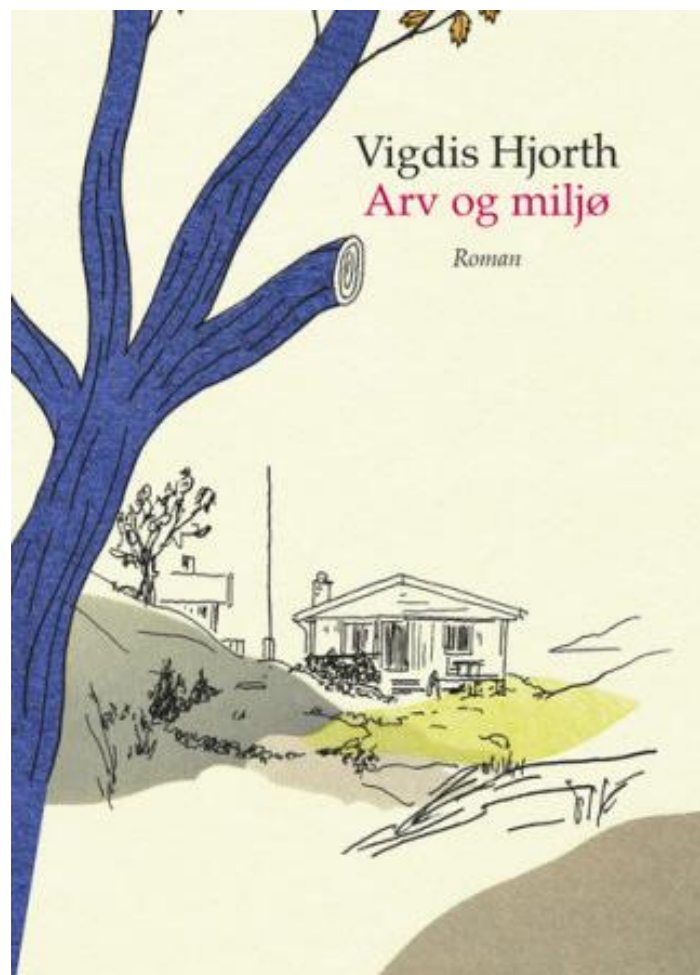
En iscenesatt situasjon der over griper er “regissør”

- **T. FURNISS 1991:** “a syndrome of secrecy”
Individuelle, relasjonelle og kontekstuelle forhold
bidrar til hemmeligholdelse
- **Roland Summit 1983:** “tilpasningssyndrom”
1) hemmelighold 2) hjelpesløshet 3) tvang og tilpasning
4) tvetydige avsløringer 5) tilbaketrekning
- **Haldis Leira 1992:** tabuiserte traumer

TABUKREFTER I VIRKSOMHET

Hear no evil
See no evil
Speak no evil

Søftestad, S. (2023).

**Tabukreftenes makt:
Fornektelse av seksuelle
overgrep mot barn.**

Fokus på familien, 3 – 2023,
s. 216 – 234.

- Et tabu er som regel et uuttalt forbud, som likevel er virksomt.
- Tabuet kan virke ugyldiggjørende, som et hinder mot at overgrep som er begått blir snakket om og kjent for andre enn den utsatte og overgriperen.
- Konsekvensene er at det blir vanskelig å tro at overgrep mot barn forekommer i det omfang det gjør, og at mennesker som avslører overgrep blir møtt med mistro og utstøting.

Forhold ved samfunnet

For eksempel:

- Mangler i utdanningen av fagfolk
- Lite informasjon og kunnskap til foreldre, barn, unge og familier
- Varierende kvalitet på hjelpeinstanser og rettsapparat

Konsekvensen er et samfunn hvor de voksne blir usikre

Hvorfor er dette så vanskelig for oss?

Refleksjon:

Hva er dine «propper» når det er snakk om barn og unge som kan være utsatt for seksuelle overgrep?

- Vi føler at vi ikke har kunnskap, kompetanse eller erfaring nok?
- Vi har ingen øvelse i å snakke om overgrep, vold, krenkelser?
- Vi er redde for å dumme oss ut, si feil ting eller virke inkompetente?
- Vi er redde for å påføre barnet/ungdommen mer smerte?
- Vi er redde for om vi kan takle den andres smerte?
- Vi er redde for konsekvensene hvis vi handler, men "tar feil"?
- Vi vet ikke hva vi skal gjøre med det vi får høre?
- Redd for å beskrive det vi har sett og hørt i en melding, i et politiavhør, i retten
- eller fylkesnemnd?
- Redd for å bli nedsablet av advokater og andre fagfolk?
- Redd for det videre foreldresamarbeidet?

Forhold ved de som forgriper seg

- Overgripere skiller seg lite ut fra andre
- Overgriper manipulerer barnet og omgivelsene
- Har / etablerer en relasjonen til barnet som er
 - en subjekt-objekt-relasjon
 - en maktrelasjon
 - en seksuell relasjon
 - en svikeyfull relasjon
 - en hemmelig relasjon

Barn og unge med skadelig seksuell atferd

NB:

3 av 10 seksuelle overgrep blir begått av
barn under 18 år

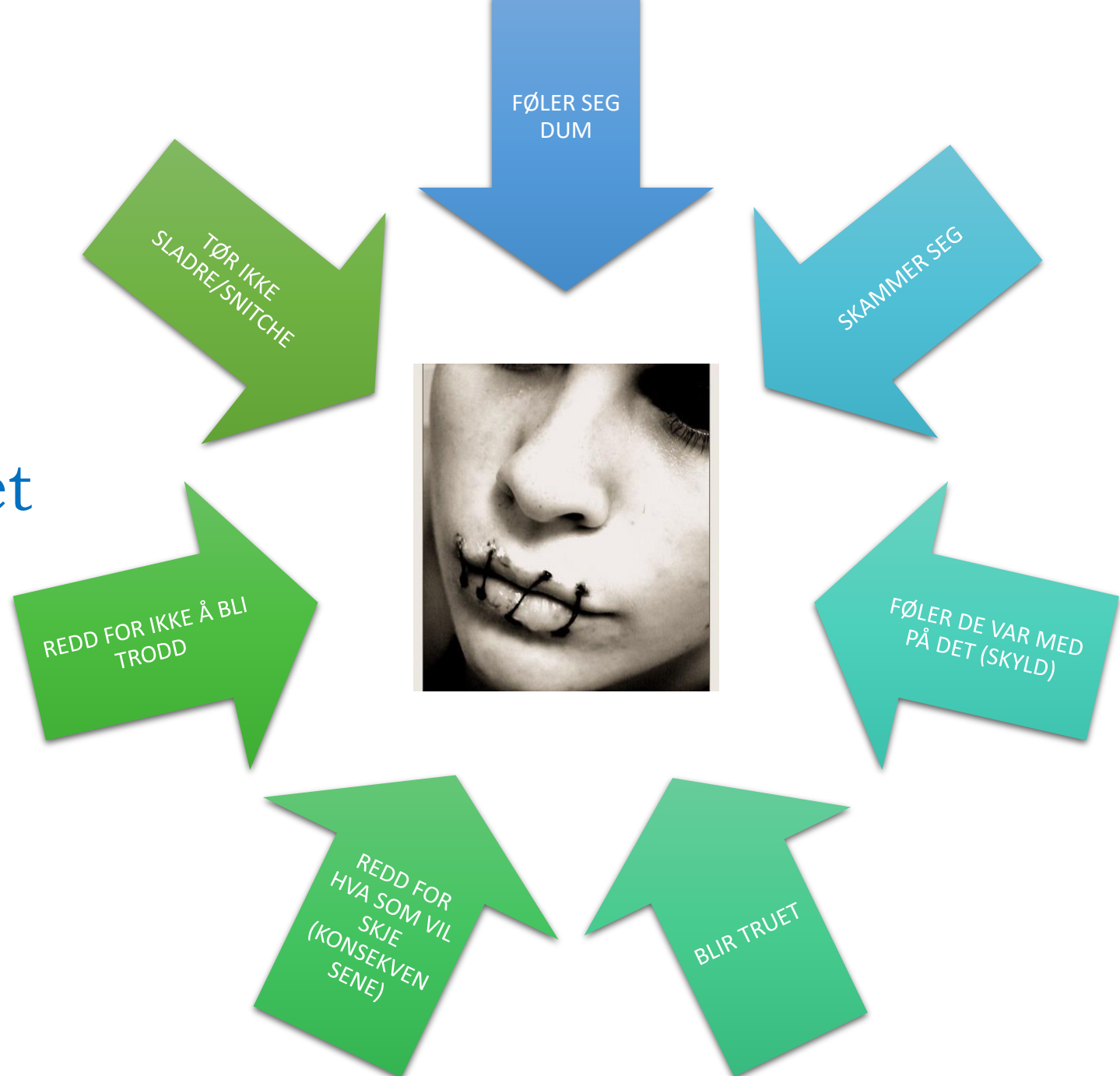
Fra kriminalstatistikken 2014 – 2016:

Mellom 22 og 27 prosent av dem som ble
siktet for å ha begått seksuallovbrudd
var under 18 år

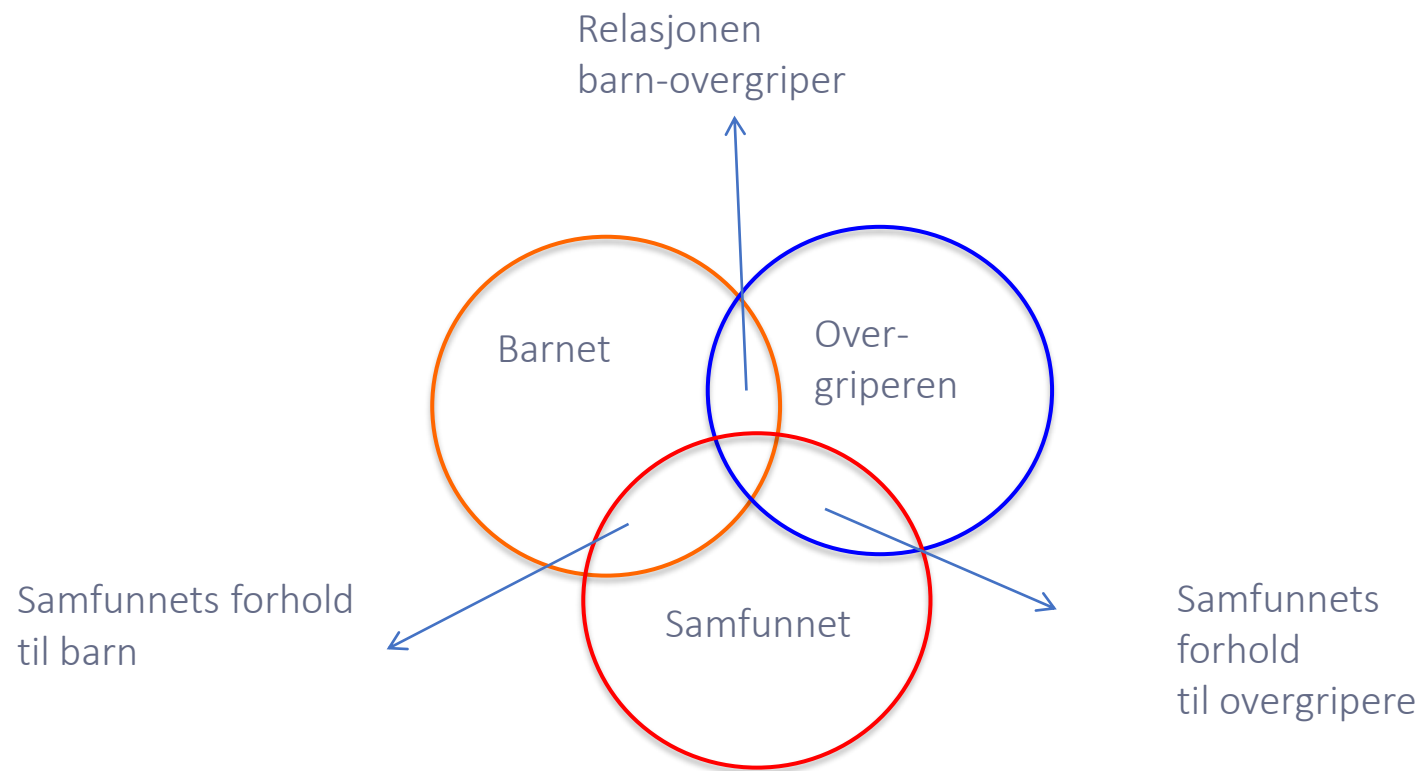

Forhold ved barnet

NB! Eksempler

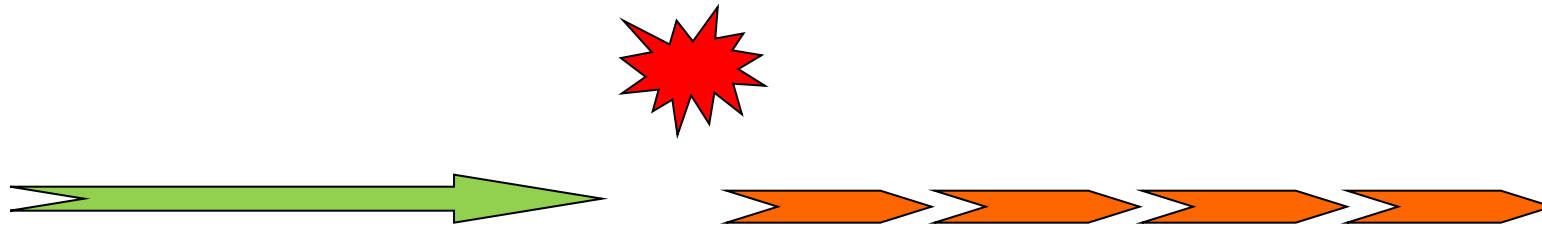

Når tabukreftene samvirker

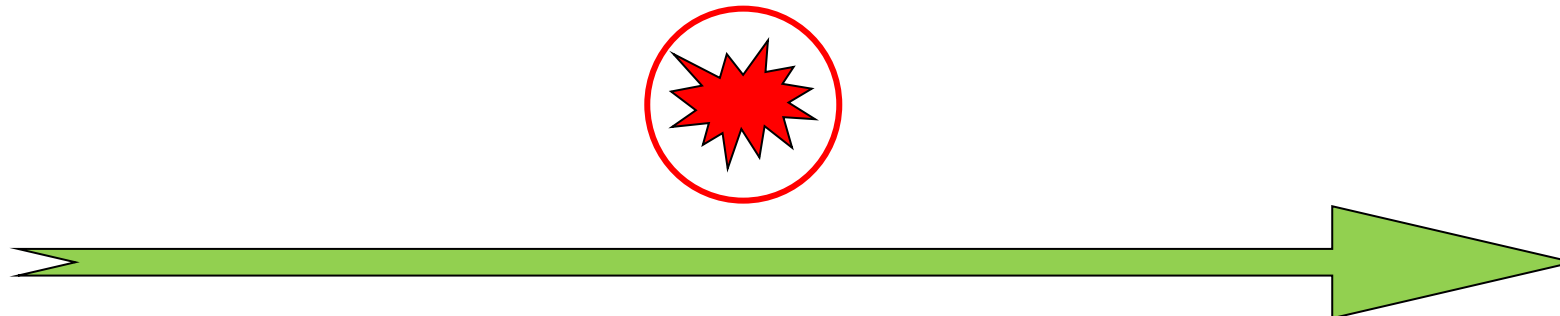

I gjennomsnitt går det mer enn 17 år fra et barn opplever seksuelle overgrep til barnet forteller noen om det.

Lisa-undersøkelsen, 2016

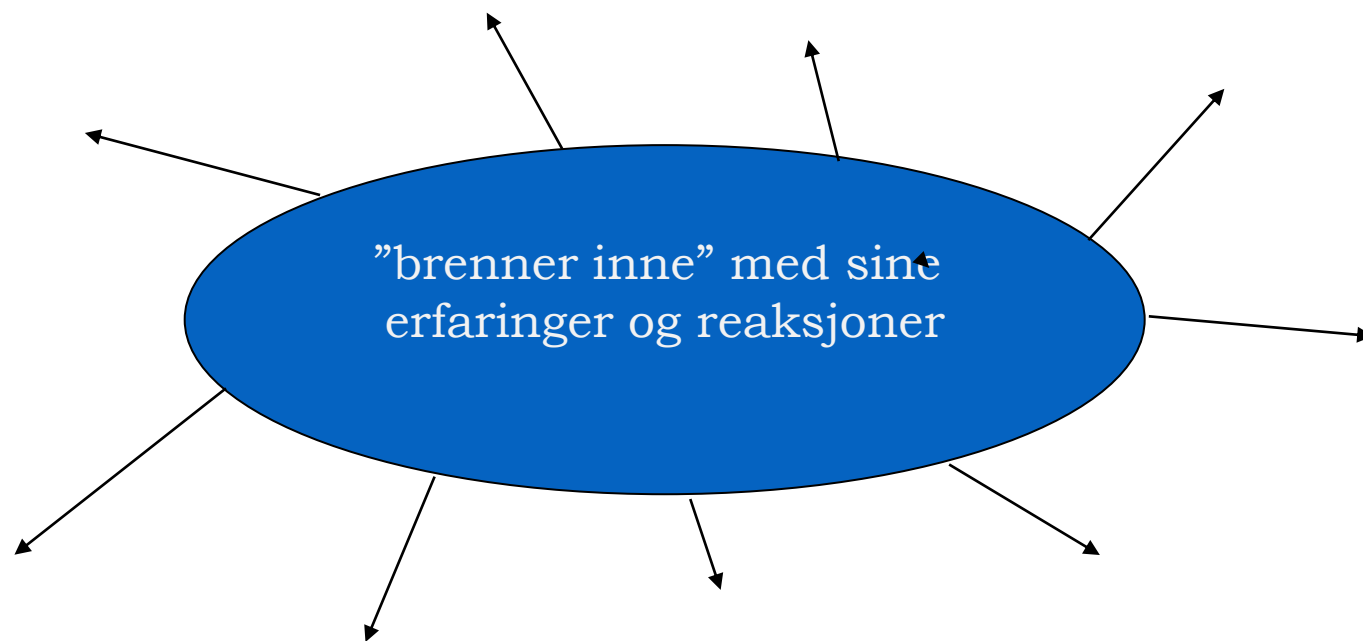
Enkelt-traume: kjent for andre, bearbeides i åpenhet

Tabuisert traume: en "ikke-virkelig" virkelighet

«Det finnes ikke ett område i livet hvor dette ikke har fått konsekvenser»

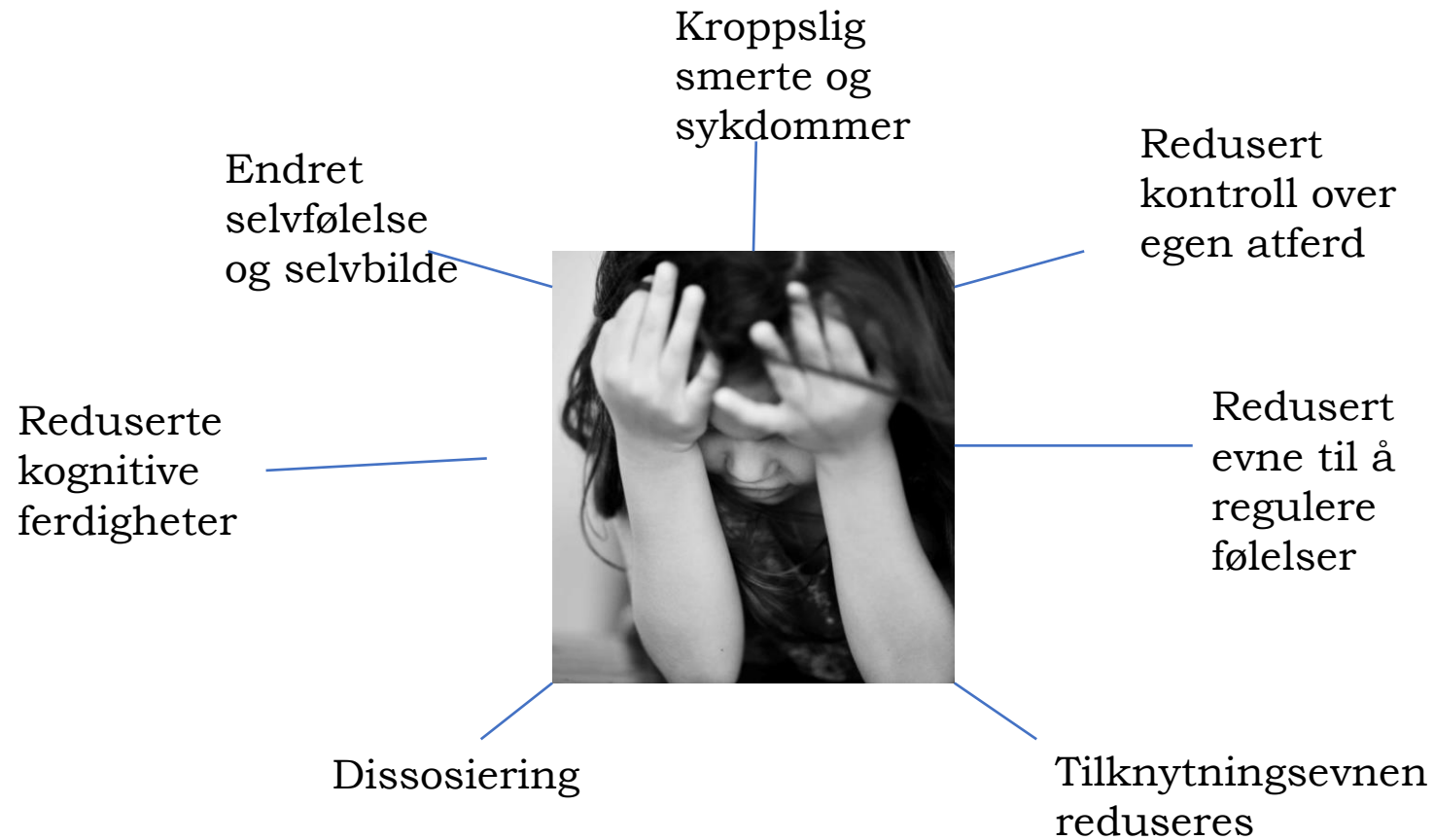
Utsatte barn skades på områder som er helt sentrale for deres utvikling og da er det ingen grenser for hvordan skadene kan komme til syne.

Konsekvensene

Hva som ligger under det du ser og hører?

Kompleks traumatisering = komplekse reaksjoner

**Skade skjedd i relasjon
helbredes i relasjon**

- Å vise interesse, å bry seg
- Å ta initiativ til å snakke om vanskelige tema
- Å være lyttende og undrende
- Å møte barnet med forståelse
- Å tilby en relasjon

**I sentrum av all vår virksomhet står
et barn**

Podkast:
Barndommen varer i generasjoner

Inga Marte Thorkildsen
Kari Killèn

